

melyet közönségesen Örménynek (Ermen) neveznek és a sz. Anna-templom közelében fekszik, világi hatalmaskodás által (per abusam laicalis potencie) kipusztult lakóiból és elhagyott vala, aztán azonban népeink, vagyis jobbágyaink újból oda jöttek megtelepülés végett és bennünket esdve kértek, hogy szabadságot adjunk nekik; mi szokott kegyességünkben egy akarattal a következő szabadságokat adtuk nekik:

1. Az ítékezés e jobbágyaink fölött közvetlenül reánk, illetve prépostunkra tartozik, kivéven a vérontást, melynek elbírálását tisztunkra bízuk.

2. Ha nevezett jobbágyainknak pörük van egymás közt, esküjüket egymás ellen fél márka erejéig elfogadjuk.

3. Pörös ügyeikben a nemesek népei vagy esztergami polgárok és vendégnépekkel szemben, két vagy három falubeli lakótársaik vagy más jobbágyaink tanúságát elfogadjuk; de más urak jobbágyai tanúskodásával nem igazolhatják magokat.

4. Ha valamely esztergam-városi embernek pöre van örményi emberrel, de igazát nem tudja bebizonyítani, hanem az esküt áthárítja ellenfelére: emberünk esküjét egy márka erejéig elfogadjuk csakúgy, mint a városi polgárét.

5. Örményi népeink évenként tartoznak nekünk, illetve prépostunknak karácsonykor két kappant és bort, husvétkor tojást és bort tehetségök szerint ünnepi ajándékkul adni; tiszttartóinkat is, kik ügyeiket intézik, a mondott két ünnepen szokásos csekély ajándékokkal (munusculis) megtisztelni.

6. Minthogy szántóföldeket nekik nem adhatunk, a föluerülő királyi adónak (regalis collecte) csak a felét tartoznak nekünk beszolgáltatni.

7. Ugyanők és ujfalusi népeink, kik a szent Domokos temploma körül lagnak, két és nem több mészárszéket tarthatnak, de csak birka-, kecske- és sertéshús elárúsítása végett, tekintet nélkül esztergam-városi mészárosainkra. Mindegyik mészárszék vasárnaponként egy-egy darab, két denár értékű, sültnek való húst ad tiszttartónknak, mint ezt p e g e n i népeink is teszik. (P e g e n, a káptalan ezen faluja a váraljában terült el. De vajjon ott-e, a hol ma a főszékesegyházzal szemben, Szentgyörgy-mezőhöz tartozó Úri-utca vonul végig, vagy hogy a völgyben a várhegy és Szenttamás hegye közt, a mai Kis-Léva táján? ekkorig meghatározni nem tudom.)

8. Haki örményi vagy ujfalusi népeink közül gyermektelenül meghalna, örökösei összes hagyatékából csupán negyven dénárt fognak nekünk fizetni.

(A káptalan függő pecsétjével ellátott eredeti okirat megvan az esztergomi főkáptalan magán-levéltárában, 24. fiók, 1. nyaláb, 20. szám.)

Pór Antal.

Velencei dukátus (arany) árfolyama Pozsonyban 1443—1455. Ezen folyóirat VII. kötetében (1900. évi folyam) a pozsonyi pénzérték-viszonyokról a XV. század közepén, értekeztem forrásul főképen a kamara-

számkönyveket használván fel. Ezen codexek tanulmányozása közben több, számszerint 6 adatot leltem, a mely a velencei dukátus (vagy zecchina) akkori árfolyamára vetett világosságot. Ezen adatok szerint a velencei arány 2·17—4·76%-nál kevesebbre becsültetett, mint a magyar aranyforint. A számkönyvekben található s idevonatkozó hetedik adat 1443. év június 1-éről akkoriban elkerülte figyelmemet, a miért is azt a VII. kötet 391. lapján szerkesztett táblázat kiegészítésekép itt szószerint közlöm: „Item auch an dem tag hab wir verwexelt 6 guldein ducaten di vns der Mathia Oxl am dreisgigt gebn hat vnd hab yden gebn vmb 200 den. das ich an ydem ducaten verlarn hab 10 den“ . . .¹⁾ A táblázat első és második rovata közé tehát időrendben beszúrandó ezen adat, a melynek figyelembevételével a hétízbeni árveszteség összege 1199 dukátus után 8840 denárra rugott, úgy, hogy egy dukátusra 7·37 denár árveszteség jut (a magyar aranyforint árfolyamához hasonlítva). Ezen összevetés alapján 1443—1445 közt, a midőn a magyar aranyforint 210 bécsi denárral egyenlősítve volt, 7·39 fillérrel, vagyis 3·53%-kal volt silányabb a velencei dukátus, 1453. évben pedig, a midőn 230 bécsi denárt számítottak a magyar aranyforint darabja után, 5 fillér, vagyis 2·17% volt a dukátus árfolyamkülönbözete. A velencei arany törvényes (azaz a pénzverési utasításokban megjelölt) finom súlya 3·495 gr. volt, a magyar aranyforinté pedig 3·514 gr., úgy, hogy a két pénz törvényes veretését feltéve, a velencei dukátus csak 0·54%-kal, vagyis körülbelül 1 denárral különbözött a magyar aranyforinttól. Bizonyos tehát, hogy Pozsonyban a forgalomba került velencei aranyak nem voltak teljes súlyúak.

Kováts Ferencz.

A bécsi fazekas művek. A 17. században, szekereken és hajókon, tömérdek bécsi cserépedény került Magyarországra. A dunamenti városok piaczeit sőt boltjait is elárasztották ilyen bécsi edényekkel, s a hazai magyar és német fazekasok munkáit napról-napra jobban leszorították. A bécsi cserépedények nagy elterjedését szilárdságuknak tulajdonították. Lehetséges ugyan, hogy e tekintetben a magyar fazekasok művei nem versenyezhettek a bécsiekkel, de annyi bizonyos, hogy a magyar fazekas ipar a 17. században már erősen kifejlett, s egyik-másik iparosunk műve messze földön keresett volt. Különösen elhíresültek az új keresztények (anabaptisták) cserépművei, a melyeket igen jó áron fizettek. A 17. századi leltárakban lépten-nyomon találkozhatunk ilyen kifejezésekkel: új keresztény edények, új keresztény korsó stb. A hazai fazekasoknak úgynevezett fekete kályhái is nagy keresetnek örvendtek. A komáromi fekete kályhákat a sós-szekeresek még Debreczenbe is elvitték, s ugyanezen kályhákat több helyen utánozni is megpróbálták.

A dunamenti városaink iparosai a 17. században mindent elkövettek ugyan, hogy a bécsi fazekasok versenytől szabaduljanak, de fáradozá-

¹⁾ K. XII. — 62. lap.